

36. Zemljiška knjiga katastrske občine Piran. Zvezek 39. Vložek 2906, str. 415. — 37. Mapa načrtov sodne palače v Piranu. Sodni arhiv Piran. V omenjeni mapi je 46 načrtov, ki podajajo stanje prostorov pred porušitvijo, predloge razporeditve prostorov nove palače in pa predloge za fasado. Zadnji predlog fasade, ki ga vsebuje mapa, se nekoliko razlikuje od sedanje fasade. Po tem sklepamo, da je moral projektant izdelati vsaj še en načrt, ki pa ga nismo mogli najti. — 38. Istotam: načrt št. 1. 1885. — 39. Zemljiška

knjiga katastrske občine Piran. Knjiga 39. Vložek 2906, str. 416–417. Sodni arhiv Piran. — Tamaro Bartolomeo: Notizie patrie. Rokopis. Mestni muzej Piran. Knjiga III, str. 33. — 41. Glej proračun za gradnjo pomola v Avstrijskem arhivu v Piranu za leto 1801. — 42. Tamaro Bartolomeo: Notizie patrie. Knjiga III, str. 33. — 43. Istotam str. 45. — 44. Istotam, str. 18. — 45. Istotam, str. 87. — 45.a Glej pisma A. Dal Zotta v Muzeju. — 46. Istotam. Knjiga IV, str. 26 do 51. — 47. Istotam, str. 52.

ORGANIZACIJA GORE IN GORSKE BUKVE

DR. FRANCE GORSIČ

Sporočilo poznega srednjega veka pravi, da imajo prebivalci vzhodnega slovenskega ozemlja vinograde le na sončnih pobočjih in da povezujejo trte na kole po rimskem načinu. To vzbuja domnevo, da izvira kolektivna organizacija vinogradnikov v teh krajih iz časa, ko so zasadili trte rimski vojaški kolonisti, od katerih je izročilo prešlo preko Vzhodnih Gotov in Langobardov na Slovence, ko so se naselili po teh vinskih gorah. Gorskopravno imenoslovje Slovencev podpira to domnevo toliko, da se je stvarno gospodarska organizacija gore zdavnaj zvarila z družbeno organizacijo gorščine v imenoslovno istoznačje. Kljub temu, da sta pravna termina gora in gorščina ohranila do današnjega dne vsak svoj pomen, gorščina kot oznamnilo skupnosti sogornikov, gora kot označba strnjene vinogradske krajine, izhaja soznačnost termina gorščina z inačico goro še iz starodavnosti. Če upoštevamo, da je gorska skupnost listinsko izpričana za srednji vek že v začetku njegove druge polovice, tedaj je upravičen sklep, da sega ta metonimija, ki je pojav zgodnje razvojne dobe, daleč nazaj v zgodnji srednji vek.

Nemcem pa je sploh manjkal izraz za pojem skupnosti sogornikov ne le v času, ko so se med Slovenci naselili, temveč se tudi kasneje niso nikoli trudili, da bi za ta pojem našli ali ustvarili poseben pravni termin. Zadoščal jim je njihov izraz perkrecht, ki so ga s seboj prinesli iz starega kraja in ki jim je oznamenal pravo gospodarja fevda na vinogradsko zemljo. Zdaj so izraz perkrecht enostavno prenesli na skupnosti, na katere so naleteli v vinskih gorah, ker so nanje gledali zgolj s svojega gospodarskega stališča. Poseben naziv za kolektivni pojem jim ni bil niti zaželen, ker se ustanova te vrste nikakor ni prilegala fevdalnemu individualizmu. Niti na misel jim ni prišlo, da bi pravno in službeno potrdili tujo pravno ustanovo, ki se je upirala njihovemu pravnemu občutju. Zaman iščemo v virih prevod besede gorščina — e. ž. kot oznamnila gorskih interesnih skupnosti. Da je to slovensko

ime gorske občine prastaro ime, potrjuje dejstvo, da so s terminom gorniki mn. imenovali člane prvotne lastniške skupnosti v vinskih gorah, ki se je bila pač v rodovnem sestavu preobrazila iz romansko-keltskega lika v lik, ki je ustrezal slovenskemu občinskemu pojmovanju. Fevdalcem je bilo že ob njihovem prihodu jasno, da je obdelovalce vaše gore združila v kolektiv skupna korist in da bo s to skupnostjo v bodoče povezana tudi korist gosposčine, ali pa koristi od vinskih gora sploh nobenih ne bo. Ko so to spoznali, se niso podvzicali gorščin zatirati, temveč so si prizadevali, da jih sebi na tak način podrede, da bo ostala korist še nadalje, pa najsi je fevdalni red likvidiral rod, bratstvo in vas in njih notranjo ustrojenost. Pravni konflikt, ki je nastal v trenutku, ko se je gorski gospod vključil v to pravno ustanovo, se sploh ni dal rešiti; zato so fevdalci ubrali tisto znano pot, da so gorske skupnosti molče trpeli kot ustanove, ki so zunaj fevdalnega pravnega reda — zato izvzetje gorščine iz gospodovalnega imperija —, toda pazili so najskrbneje, da se to dejansko stanje nikoli ni legaliziralo s postavljenimi normami. O recepciji gorskega pravnega prava kot celote niso dovolili niti govoriti, temveč so — a še to neradi — dopuščali nepovezano kodificiranje samo takih posameznih pravil, katerih ureditvi se pri najboljši volji niso mogli izogniti zavoljo praktičnih potreb. Podobnih problemov zamolčanega prava najdemo v zgodovini kasnega srednjega in zgodnjega novega veka še več. Imamo primer iz zgodovine stanov, kjer četrti stan tržanov in meščanov dolgo vrsto let ni bil pravno priznan, čeprav so ga gospodujoči stanovi prelatovali, gospode in plemstva dejansko upoštevali, kadar se jim je zdela pomoč četrtega stanu koristna za doseg nekega njihovega političnega cilja. Ko so bile gorske skupnosti podložnih kmetov via facti pripuščene, so jih gospodovalci morali odeti s plaščem zvestnega načela poštenja in ljubezni (Treu und Glauben), s katerim je bil prešinjten ves fevdalni pravni red. Tudi gorščina je postala

varovanka gosposke patriarhalnosti. Gorski gospod daje svojim sogornikom svojo pravno zaščito, sogorniki pa se mu oddolžujejo z rednim vinogradskim delom in zvestim dajanjem gorne, ki je davščina v naravi.

Slovence, vajene, da so jim rodovni župani in plemenski knezi plačevali javne izdatke iz svoje zasebne imovine, je kmalu iznenadila še druga imenoslovna novost: ime gorščina se je preneslo na davščino gorno. Podlaga prenosu je bila ustvarjena, brž ko je začela gospoda pobirati dačo od vinogradov tako kakor druge dohodke, ki jih je imel fevdalec od svoje lastne zemlje in živine; tako so bili vajeni postopati še v starem kraju. Na slovenska tla so prenesli to pravno stanje po pravu zavojevalca, ki sme podjarmljencu vsiliti svojo voljo. V tej ideologiji ima svoj koren tudi kasnejša tako imenovana deljena last, pri kateri prepusti vrhovni lastnik zemljo v užitek, da bi na tej osnovi izžl iz užitnika dosti izdatnejši dobiček od koristi, katere bi bil deležen, če bi se sam ukvarjal s kmetovanjem v režiji. Tu tiči kal tistega gosposkega fiskalizma, ki je rušil patriarhalnost, odkar je plemstvo proti kmetičem zavzelo stališče, da ti plačujejo tribut in ne odkupnino ali izdatek v korist obeh strani.

Razločujemo staro in novo obliko gorščine; oni pravimo pragorščina, tej pa sogorščina. Razmejitev še ne stoji čisto trdno in dvomimo, da se meja sploh more določno utrditi, ker prehodno obdobje ni bilo kratko, temveč je obsegalo več stoletij. Če nam velja konec XIV. stoletja kot čas, ko je pod vplivom že več stoletij se razmahujočega mejaštva zmagala ustanova gornika (gorška) edn. kot organa, ki ga je postavljala gorski gospod, tedaj utegnejo pač vsa stoletja štajerske rekolonizacije po umiku Madžarov tvoriti tisto prehodno dobo, ko se je preživela gorščina prvotne oblike, ki so jo upravljali gorniki mn., postopno umikala sogorščini, upravljani po gorniku posamezniku. Bistvo je v tem, da opravlja novi gornik kot zaupnik gorskega gospoda nadzor v gori tudi nad mejaši, ki imajo vinograde v tej gosposčinski gori. Tudi še za naprej volijo gornika sogorniki iz svoje srede ter ga predstavljajo gorskemu gospodu, da ga postavi; kadar bi se kje zgodilo, da ga je gorski gospod sam odbral in postavil, tedaj se v zapisnikih bere vsaj to, da so ga sogorniki kasneje »konfirmirali«. Kot pravilo torej velja, da mora biti gornik obojestransko izbran in potrjen. Da se terminus technicus sogorščina javlja šele v začetku XVII. stoletja v treh slovenskih priredbah gorskih členov, nas ne sme motiti, ker ni dvoma, da je tudi ta termin živel med ljudstvom davno prej, ko so ga jeli pisati.

Gora se je imenovala krajevno strnjena, včasih kar zemljepisno ločena gorska krajina, v kateri so se raztezali vinogradi od svojih vzglavij na slemenu nizdol po pobočju kakor dolge rebraste plase, ki so bile proti podnožju brega čedalje bolj široke. Za ta vinogradstvu gosposčine odmenjeni kompleks zemljišča je veljal poseben gospodarski režim, ki ni bil usmerjen le k organski proizvodnji zaradi pokritja domačih potreb, pač pa v prvi vrsti k široki proizvodnji zaradi oskrbe tržišč z vinom. Pravna opravila, ki so zadevala goro, so potekala po drugih pravnih normah, kakor so veljale za kmetijo ali pravdno imenje, od katerega se je plačevala »pravda«. Gorno gospodarstvo gosposčine je bilo ločeno od ostalega gospodarstva in izvzeto iz gospodarskega imperija. Strogo so razločevali »gorno« pa »pravdno« zemljo, zemljiški gospod pa se je v odnosu do gore dosledno imenoval gorni gospod, da bi se že kar ob izrekanju tega naziva vedelo, da gre za vinogradsko zadevo.

V občinsko osnovo vinskih gora so novi fevdni gospodarji vgradili novo stvarno osnovo »vinogradov«, ki je ustrezala fevdno-pravnemu individualizmu. Gorski gospod je tudi vinograd v svoji gori »podelil« kmetiču, oziroma kmetič je vinograd — tako se glasi kasnejša terminologija — »prejel iz rok gorskega gospoda«. Kot nova stvarnoorganizacijska enota nižje vrste tak vinograd ni obsegal le zemljiške parcele, na kateri je bil trtni nasad, temveč celoten delec, ki je imel koloseke, travnike in njive, ki so bile z vinogradom trajno povezane v gorno enoto kakor njene pritikline. Hram (leseno klet), postavljen na tem svetu, so imeli za premično stvar v razliko od zidanice, ki je bila nepremičnina. Gora je ostala slej ko prej stvarnoorganizacijska osnova višje vrste, le razdeljena je bila v vinogradske delce, saj je bila kot »gorščina« slej ko prej izvzeta iz »pravdnega« gospodarstva gosposčine in prejeta v »gorno« gospodarstvo.

Uredniki Gorskih bukev so se pazljivo ogibali problemov gore kot podstati kolektivističnega gornega ustroja ter so si prizadevali, da bi kodifikacijo omejili na predpise za vinograde kot ustanove individualističnega pravnega značaja. Znatna večina določil zakonjenih gorskih členov se nanaša na te »vinograde« in le sila redko naletiš na določbo, ki zadeva »goro«, a še na takih mestih govorijo zakonodajalec včasih o »vinogradih« mn., ki mu služijo za nadomestilo besed »gora« ali »gorščina«. Gorski gospod si na tej pravni podlagi kajpada tudi v praksi vztrajno prizadeva, da bi ohranil fikcijo izključno individualnopravnega razmerja n. pr.

z vpeljavo dediča v vinograd kot zaključnim aktom zapuščinskega postopanja, gotovo pa tudi v vseh drugih primerih pridobitve, dalje z obligatornim prijavljanjem vseh pogodb, ki bi se nanašale na vinograd, zaradi pristojne odobritve in »prepisa«, a tudi zaradi izdaje gornega lista, zaščitnega lista in podobnih pisem, toda kljub vsem takim prizadevanjem nam odkriva judikatura gorskih pravnih vpričo globok vpogled v kolektivistično osnovo gorske običajnopravne organizacije. Moč ustnih izročil nam stopi nazorno pred oči, če se domislamo, da je stala ta judikatura vsa dolga stoletja v znamenju vodstva in uredništva tujsko orientiranih graščinskih zapisnikarjev, ki so se trudili slediti duhu uzakonjevalcev Gorskih bukev. Toda sodna praksa je bila močnejša od grajskih pisarjev. Zapisniki pričujejo, da je bila fiktivna praesentia domini, ki je bil na gorski pravdi zastopan po gorskem sodniku, zadostno nadomestilo opuščene prijave, če je gorski sodnik vzel transakcijo z odobravanjem na znanje. Raznovrstni so načini, po katerih ljudski sodniki vzpostavljajo s popolnim uspehom ravnotežje med običajnim pravom in gorskimi členi.

Preobrazba pragerščine v sogorščino je eden izmed najbolj zanesljivih znakov, ki spremljajo nastopajočo tržno trgovino, ter sovpada s pojavom ustanove gornika (gorška) kot gosposčinskega organa, ki prevzame to ime od dotedanjih odbornikov pragerščine na podoben način, kakor so bili nekdanje le-ti prevzeli svoje ime »gorniki« od prvobitnih nagornikov. Članom gorske skupnosti se je ime sogorniki pač boljše prileglo kot ime gorniki, ker je boljše ustrezalo kolektivističnemu pojmovanju, z druge strani pa je bila diferenciacija terminov neogibno potrebna.

Merkantilističen pojav je tudi mejaš. Nosilec tega imena je bil od poznega srednjega veka dalje vsakteri svobodnjak, ki je od gorskega gospoda sebi pridobil po mestnem pravu vinograd, ležeč na kraju ali na »meji« gosposčinske gore. Z listinsko izpričanim dejstvom, da je gorski gospod take tovariše ščitonosce nazival za svoje »perkgnessen«, je dobro podprta domneva, da je slovenski termin sogornik pravzaprav prestava termina perkgness, ki so ga bili še pred kodifikacijo Gorskih bukev prenesli na vinogradnike gore, in da je nato brž postal sinonim staremu terminu »perkhöld«. Kako star je ta prenos, se vidi po tem, da so že kodifikatorji Gorskih bukev kar izmenoma rabili oba naziva kot soznačni besedi. Ta prenos je hkrati zakrivil, da je ostal mejaš v nemški pravni terminologiji pojem brez imena. Brezimenost mejašev v nemškem postavljenem pravu

razkriva kar zgovorno, da mejaši nikjer niso bili združeni v »mejaščine« kot posebne organizacije, ker take potrebe sploh ni bilo. Vsak mejaš je že po pogodbi, gotovo pa tudi kot svobodnjak ščitonosce užival popolno pravno zaščito svojega gorskega gospoda. Zato je dovoljeno govoriti le o »mejaštvu« kot neorganiziranem elementu, nikakor pa ne o nekih organiziranih mejaščinah, katerih nikjer ni bilo. Nemški pravni termin za mejaša se je pojavil šele v zapisnikih kranjskih gorskih pravnih v oblikah »der Mejasch« ali »der Meäsch« ipd. Tale stalno rabljeni naziv daje osnovo domnevi, da se je tuja pravna ustanova mejaštva v sožitju z gorskimi skupnostmi tako bistveno preobrazila, da je postala ustanova gorskega običajnega prava. Prej neodvisen gorski tovariš gorskega gospodu se mejaš sčasoma po ustvarjanem potu specifikacije poveže s skupnostjo sogornikov gosposčinske gore v kooperacijo višje vrste kar v trojnem pogledu: predvsem tako, da je podrejen nadzoru gornika (gorška) kot postavljenega organa gosposke v gori; dalje tako, da je v stvareh, ki zadevajo goro (gorščino), primoran tožiti člana gorske skupnosti zgolj pri domači gorski pravdi; naposled tako, da je obvezan udeleževati se osebno ali po namestniku sojenja v plenumu na vsakem gorskem pravem dnevu in fakultativno sodelovati tudi pri sojenju porote, če bi ga gorski sodnik pozval v mizo prisodnikov.

Ker je načelno pravilo branilo pripadnikom svobodnih stanov biti član skupnosti podložnih kmetov, so se mejaši tem laže uprli nadzoru, ki so ga hoteli izvajati nad njimi gorski odborniki, zvali gorniki mn., ki so bili nesvobodniki, izvoljeni za to čast od nesvobodnikov. Bolj ko se je krepilo in razvijalo mejaštvo, bolj pogosto so se ponavljale zahteve mejašev, da mora nadzor v gori opravljati gosposčinski organ. Bili so primeri, ko se je za to službo ponudil kak mejaš. So listinski dokazi, da so posamezni gorski gospodje zaupali službo nadzornika v gori kakemu meščanu, ki je imel vinograd v gori. Jasno je, da gorske skupnosti niso bile zadovoljne z nadzornikom, ki ni bil član sogorščine, razen tega pa je trpel tudi red v gori, ker daleč proč v mestu stanujoči gornik ni mogel paziti tako, kakor je treba. Sodimo, da so skupnosti tistih gora, v katerih je bilo mejaštvo bujno razvito, pod tem pritiskom rade privolile v kompromis, da naj za bodočega gornika izbere kar gorski gospod sam tistega člana iz poslujočega gorskega odbora, do katerega ima največ zaupanja. S tem so bili gorniki mn. likvidirani kot odbor in na njih mesto je stopil gornik posameznik. Rekli

smo že, da se je posihmal volitev gornika vršila sporazumno; če sporazuma med gorsko skupnostjo in gorskim gospodom ni bilo, se je postopek ponovil z drugim kandidatom.

V vertikalni strukturi organizacije gore je s tem nastala načelna sprememba, saj je zvezni člen med gorskim gospodom in gorsko skupnostjo postal sogornik, ki je bil uradni organ gosposke in ne le izvoljen predstavnik gorske skupnosti. V horizontalni črti gorske organizacije pa je stopilo vstrie gorske skupnosti mejaštvo gore v gospodarsko kooperacijo, da bi se skupno določeni cilj uresničil s sredstvi, ki so bila na voljo obema skupinama, ki sta se strnili. Tako razširjena gospodarsko-družbena akcija je aktualizirala potrebo, da se mejaštvo normativno uredi v njega novem odnosu do skupnosti sogornikov, hkrati pa seveda tudi v njega odnosu do gorskega gospoda. Tej potrebi se imajo Gorske bukke zahvaliti za svoj nastanek. To je miselno okrožje, v katerem so se gibale akcije gospodovalcev vse dotlej, dokler se mejaši niso umaknili iz kooperacije ter sogornikom prepustili s svojim toriščem vred tudi svoje ime, namreč slovensko ime mejaš -a m. in nemško ime der Mejasch, kakor so jim bili svoj čas prepustili tudi svoje prvotno nemško ime perkgnoss.

Močnemu štajerskemu mejaštvu je pripisati zaslug, da je bil oklevajoči deželni knez pridobljen za zakonodajno ureditev mejaških in sogorniških problemov v času, ko je bila državna oblast zavoljo vladohlepnosti stanov še zelo zaostala in brezmočna. Soglasja med vladarjem in stanovi namreč tudi pri tej zakonodaji ni bilo. Načelni konflikt, ki je pretil zaradi germanske pravne koncepcije lasti, je bil sicer latenten, toda z vso silo je buhnil spopad zakonitih stanov prelatov, gospode in plemstva s pravno še nepriznanim četrtim stanom tržanov in meščanov, ki so predstavljali večino štajerskega mejaštva in se niso potegovali za koristi plemiških mejašev, marveč le za svoje lastne koristi, ki so se v marsičem ujemale s koristmi sogornikov. Spopad je bil še bolj pomemben, ker je v Slovenskih goricah, Haložah in mariborskem Podravju element meščanskih mejašev daleč nadkriljeval plemiške meščane ne le po številu, temveč še mnogo bolj po obsežnosti vinogradske posesti. Deželni stanovi so se kot poklicani zaščitniki vrhovnih lastnikov velikih vinskih gora v rečenih pokrajinah čutili obvezane pomagati, da bi se meščanski mejaši potisnili s privilegiranega položaja, ki jim je bil zavarovan s pogodbo, in se kolikor moči zenačili s sogorniki zlasti glede dednega nasledovanja ter plačevanja pristojbin in gorne. V podrobnem opisu,

kako je teklo kodifikacijsko delo, se bere, da se je kralj Ferdinand I. v tej borbi postavil kot deželni knez najprej na stran četrtega stanu, da bi ga na kraju zastran trenutne politične konstelacije pustil na cedilu tako glede problema dedovanja kakor tudi glede pristojbin.

Gorske bukke so plod delno uspelega kompromisa, sklenjenega med plemiči kot predstavniki zemljiške gospode ter meščani kot predstavniki gorskih mejašev. Večina gorskih členov je naslonjena enako na mejaše kakor na sogornike. Pri tem so pravni odnošaji sogornikov do gorskih gospodov obdelani samo raz vidik pravnega individualizma v prvi vrsti zaradi tega, da bi prišlo do jasnega izraza, v čem sogorniki niso izenačeni z mejaši. Šele ko je buhnilo navzkrižje s kolektivističnim ustrojem gore, je zavladala med obema taboroma soglasnost. Zato je zaman vse iztikanje po gorskih členih, da bi se le-tam odkrile neke podrobne norme v organizaciji gore in gorske pravde. Urejevalci Gorskih bukev vprašanja gore kot enote višjega reda sploh niso vzeli v poštev in so se gore komaj toliko dotaknili, kolikor se absolutno ni dalo zamolčati (čl. 1, 4 in 14 Gb), ne da bi se ugrozil temelj celotnega gorstva. Obsežek, ki je vanj prodrlo običajno gorsko pravo o organizaciji gore, je v gorskem kodeksu zares zelo tesno zajet.

Kmetič, ki o vseh teh rečeh nikdar niti vprašan ni bil, nikar pa da bi ga bili pritegnili k zakonodajnemu posvetovanju kot deležnika, je seveda brž spoznal, da Gorske bukke niso njegov, marveč gosposki zakonik. Čas, v katerem je živel, mu je narekoval, naj iz razbitin Stare pravde skuša rešiti, kar se pač rešiti da. V veliko tolažbo mu je bilo, da so mu de facto morali nedotaknjeno pustiti gorsko pravdno pravo, kolikor ustna izročila niso izjemno bila derogirana po nekem gorskem členu. Stališče, ki ga je proti zakoniku zavzel, se more tako precizirati, da se je posihdob le še bolj oklenil predanih izročil in jih kot prisednik gorske porote trdovratno celo tedaj uveljavljal, kadar so bila v nasprotju s kakim pozitivnim predpisom Gorskih bukev. Vse, kar se je v gorskih členih ujemale z izročili, so skupnosti sogornikov po vsej pravici imele za uzakonjeno in formalno recipirano gorsko pravo; drugo, kar ni bilo v skladu z izročili, so skušale spet oživiti z vztrajnim nepopuščanjem in sklicevanjem na stare izročene norme.

V glavnem je bil pravni položaj sogornika tako kot individua kakor tudi kot člana privilegirane gorske skupnosti toliko razjasnjen, da mu je bilo zajamčeno vinogradar-

jenje brez tlake. Kolikor se v čl. 18 Gb govori o vozni tlaki, ne gre za obče pravilo, temveč zgolj za neke običajnopravne krajevne izjeme. Na tej podlagi je veljalo dalje se boriti za pravice in vešče izrabljati nepo-

polnost kodeksa in njega vrzeli. Praksa gorske pravde kot ljudskega sodišča dokazuje, da se je vrzeljivost kodifikatorjem Gorskih bukev bridko maščevala zlasti v področju pravnega prava.

ZGODOVINA LJUBLJANSKIH OPEKARN OD LETA 1732 DO LETA 1860

IVAN SLOKAR

A. MESTNI OPEKARNI

Monopol mesta Ljubljane za opekarništvo je trajal de jure do leta 1749, ko je naredba z dne 19. septembra dovolila postavitev novih opekarn. Kljub temu je ostal položaj še celih 25 let nespremenjen, ker sta šele leta 1774 nastali dve zasebni opekarni v Trnovem.

Poslovni uspehi mestnih opekarn so bili od leta do leta različni, kot je to razvidno iz naslednjih podatkov:

Poslovni uspehi mestnih opekarn v goldinarjih.¹

Leto	Prejemki	Izdatki	Prebitok + ali primanjkljaj	Leto	Prejemki	Izdatki	Prebitok + ali primanjkljaj
1732	2134	1927	+ 207	1767	3874	1658	+ 2216
1733	3027	1450	+ 1577	1768	2959	2144	+ 815
1734	2012	1934	+ 78	1769	3627	2100	+ 1527
1735	3139	1867	+ 1272	1770	3581	1799	+ 1782
1736	2333	1009	+ 1324	1771	3129	2089	+ 1040
1737	2088	811	+ 1277	1772	4189	2007	+ 2182
1738	1693	1010	+ 683	1773	3135	2302	+ 833
1739	2548	1091	+ 1457	1774	3471	2065	+ 1406
1740	1585	1831	- 246	1775	4055	3473	+ 582
1741	1856	1648	+ 208	1781	—	—	+ 1185
1742	2319	1196	+ 1123	1782	—	—	+ 1701
1743	2375	2080	+ 495	1783	—	—	+ 1501
1744	3119	2210	+ 909	1784	—	—	+ 2683
1745	2571	2223	+ 348	1785-88	—	—	- 376
1746	1609	1876	- 267	1788/89	—	—	+ 2626
1747	1430	1273	+ 157	1789/90	—	—	+ 2461
1748	1986	811	+ 1175	1790/91	—	—	+ 1506
1749	2415	1566	+ 849	1791/92	—	—	+ 1928
1750	2807	2490	+ 317	1792/93	—	—	+ 2012
1751	2471	1526	+ 945	1793/94	—	—	+ 2176
1752	2521	2042	+ 479	1794/95	—	—	+ 2813
1753	2649	2709	- 60	1795/96	—	—	+ 939
1754	2802	2356	+ 446	1796/97	—	—	+ 592
1755	3203	1979	+ 1224	1797/98	—	—	+ 1598
1756	3898	2099	+ 1799	1801/02	—	—	+ 1702
1757	2852	2035	+ 817	1804	—	—	+ 1494
1758	3396	1999	+ 1397	1820	—	—	+ 6004
1759	1847	770	+ 1077	1821	—	—	+ 5475
1760	1714	780	+ 934	1822	—	—	+ 2363
1761	1264	1619	- 355	1823	—	—	+ 6889
1762	1588	1204	+ 384	1824	—	—	+ 4118
1763	1868	1625	+ 243	1825	—	—	+ 4738
1764	2099	1594	+ 505	1826	—	—	+ 4638
1765	3049	1628	+ 1421	1827	—	—	+ 4876
1766	5390	2008	+ 3382				

V nekaterih letih je bil pribitek neznan, v drugih se je pojavil celo primanjkljaj. Leta 1748 opekarni sploh nista obratovali zaradi preostale velike neprodane zaloge iz prejšnjih let.² Najvišji primanjkljaj opažamo v letih 1785—1788, ko sta bili opekarni pod državnim sekvestrom. V razdobju od 1736 do 1766 je znašala produkcija mestnih opekarn 9,270.000 zidakov in 2,750.000 strešnikov. Od tega je bilo prodanih 7,164.200 zidakov in 2,111.750 strešnikov. Preostanek je porabil magistrat za zidavo šempetrske vojašnice, vojašnice pred Franciškanskih vrati, tako imenovane žabje vojašnice, pristave in glavne stražarnice pred Nemškimi vrati in Trančo.

Velika požara v Krakovem v letih 1770 in 1774 sta povzročila občutno pomanjkanje opek. Zaradi tega je dovolilo deželno glavarstvo dne 19. oktobra 1774 Francu Hsaverju Jamniku in Jerneju Pogačniku postaviti dve novi opekarni v Trnovem. Proti tej odločbi je vložil magistrat dne 27. marca 1775 pritožbo, v kateri navaja, da pomenita ti novi opekarni neizogiben propad obeh mestnih opekarn, ki obstajata iz pradednih časov (»ab aevo«). Naredba z dne 19. septembra 1749 prepušča sicer vsakomur, da postavi opekarno, ne pa da jo postavi kjerkoli hoče. Zaradi tega smatra magistrat za nedopustno, da bi se dovolila postavitev novih opekarn v škodo tistih, ki obstoje že več stoletij. Z dovoljenjem za dva nova obrata sta izgubili mestni opekarni občutno na vrednosti. V preteklem letu je bila ponujena na licitaciji za zakup mestnih opekarn vsota 1600 goldinarjev, letos pa ne bo nihče nudil več kot polovico tega zneska. Opekarni predstavljata edini plodni kapital mesta. Če še tega izgubi, ne bo moglo v bodoče nositi javnih bremen in mu ne bo več pomagati. Spričo pomanjkanja opeke je magistrat izjavil, da je pripravljen postaviti še tretjo mestno opekarno. Obenem navaja, kako velike zaloge sta imeli mestni opekarni v letih od 1736 do 1766 in koliko je mesto zaradi tega izgubilo na obrestih. V letih 1772 in 1773 sta